

Roostekarva nuhtlus

ENELI KÄGER

Roostevärvi “padjakesed” lehtedel, vartel, õitel või viljadel annavad märku, et siin tegutsevad roostelised seened.

Haigestunud kohtadele tekkinud eri kuju ja suurusega “padjakesest” ehk pustulitest paiskub välja hulk eoseid roostese pulbri näol. Roosteliste seente elutsükkel on keeruline. Eoseid on mitut tüüpi (kevad-, suvi-, talieosed; basidio- ja püknoosporid), iga arenguetapi elavad nad erineval peremeestaimel.

Ilutaimedest võib roostelisi seeni leida roosil, pojengil, fuksial, pelargoonil, tarnal, pihlakal, kadakal, türnpuul, männil. Viljapuu- ja marjaaias kiusavad nad sõstraid, karusmarja, ploomi-, kreegi- ja pirnipuid, vaarikaid, mesimurakaid jt, köögiviljapeenardel porrut, murulauku, asparit, piparmünti.

■ **Roosi-tõlvrooste** (*Phragmidium spp.*). Kevadel on puhkevate pungade juures ereoranžid eosepadjandid, suvel lehe alumisel pinnal väikesed punakaskollased suvieospadjandid, sügisel on samas kohas tumepruunid või peaaegu mustad talieospadjandid.

Padjandite kohal lehe pealmisel pinnal on kollakad laigud. Haiged lehed kolletuvad ja varisevad. Tugeva nakkuse korral levib haigus ka vartele ja õiepungadele, mis hakkavad lõhenema, deformeeruvad ja kuivavad.

■ **Sõstra- ja karusmarjarooste** (*Puccinia ribis; P. caricina*). Pärast õitsemist on näha lehtedel, vartel ning hiljem ka marjadel oranžikaid roostepadjandeid. Lehed ja viljad varisevad. Vaheperemeheks on tarnad.

■ **Sõstra-viltrooste** (*Cronartium ribicola*). Lehe alaküljel on oranžid roostepadjandid, mis muutuvad hiljem pruunikateks paari mm pikkusteks sarvjateks sambakesteks. Lehe ülaküljel on kollakad laigud, mis muutuvad hiljem halliks ja lehed varisevad. Vaheperemeheks on valge mänd (mõningatel andmetel ka siberi mänd). Mustal sõstral võib viltrooste areneda ka valge männi vahendusega. Mändidele mõjub tavaliselt hukutavalt.

■ **Ploomipuu-leherooste** (*Puccinia pruni-spinosae*). Suve teisel poolel il-

Roosteseen kukerpuul.

Kevadel elab pihlaka-näsarooste (*Gymnosporangium cornutum*) oma vaheperemeestaimel kadakal. Eosed levivad suve jooksul roosõielistele (pihlakad, viljapuu, roosid jt), avaldades sügisel nende lehtedel roostelaikudena.

muvad ploomi- ja kreegilehtede pealmisele küljele kollakad täpid. Haiguse süvenedes arenevad need väikesteks pruunikateks laigukesteks. Lehtede alumisel küljel on algul kollakaspruunid, hiljem tumepruunid eostepadjandid.

Kui eosed on valminud, hakkavad padjandid tolmana. Haigusetikitajale eriti soodsates tingimustes võivad lehed lõpuks üleni pruunistuda ning enneaegselt maha langeda. Vaheperemeheks kollane ülane.

■ **Kõrrerooste** (*Puccinia graminis*) kahjustab kõiki meil kasvavaid teravilju, ka kõrrelisi heintaimi ning vaheperemeestaimi (harilik ja amuuri kukerpuu, mahoonia).

■ **Pihlaka-näsarooste, rahvakeeli kroonrooste** (*Gymnosporangium cornutum*). Pihlakalehtede pealmisel küljel on kollased, hiljem pruunikad laigud. Alumisel poolel on samas kohas oranžid laigud, millest sügiseks kasvavad välja krooni serva sarnased jätked